

**ZAKŁAD PROFILAKTYKI SPOŁECZNEJ I RESOCJALIZACJI
AKADEMII ŚWIĘTOKRZYSKIEJ**

**JAN PAWEŁ II
STRÓŻEM
LUDZKIEJ RODZINY**

**Redakcja naukowa
ks. Jan Śledzianowski, Tadeusz Sakowicz**

Kielce 2006

ks. Piotr Mazur

Ojciec a wychowanie dzieci w świetle nauczania Jana Pawła II

Wychowanie dzieci i młodzieży w pierwszym rzędzie powierzone jest rodzicom. Zadanie to wypływa z najbardziej pierwotnego powołania małżonków do uczestnictwa w dziele stwórczym Boga: rodząc z miłości nową osobę, rodzice odpowiadają za umożliwienie jej życia w pełni ludzkiego¹. W adhortacji *Familiaris consortio*, poświęconej w całości rodzinie, papież przypomniał naukę Soboru Watykańskiego II: „Rodzice, ponieważ dali życie dzieciom, w najwyższym stopniu są obowiązani do wychowania potomstwa i dlatego muszą być uznani za pierwszych i głównych jego wychowawców. To zadanie wychowawcze jest tak wielkiej wagi, że jego ewentualny brak z trudnością dałby się zastąpić. Do rodziców bowiem należy stworzyć taką atmosferę rodzinną, przepojoną miłością i szacunkiem dla Boga i ludzi, aby sprzyjała całemu osobistemu i społecznemu wychowaniu dzieci. Dlatego rodzina jest pierwszą szkołą cnót społecznych, potrzebnych wszelkim społecznościom”².

Ojciec Św. Jan Paweł II w *Liście do Rodzin* stawia pytanie: na czym polega wychowanie? Odpowiadając na nie Papież zaznacza, że koniecznie należy uwzględnić dwie fundamentalne prawdy:

- 1) człowiek jest powołany do życia w prawdzie i miłości,
- 2) każdy urzeczywistnia siebie poprzez bezinteresowny dar z siebie samego.

Jan Paweł II nazywał wychowanie *obdarzaniem człowieczeństwem* – *obdarzaniem dwustronnym*: „Rodzice obdarzają swym dojrzałym człowieczeństwem nowo

¹ Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, 36.

² Sobór Watykański II, *Gravissimum educationis*, 3. Zob. Jan Paweł II, *Odpowiedzialność rodziny za ludzkie i chrześcijańskie wychowanie*, w: *Wychowanie w nauczaniu Jana Pawła II*, Warszawa 2000, s. 77-79.

narodzonego człowieka, a ten z kolei obdarza ich całą nowością i świeżością człowieczeństwa, które z sobą przynosi na świat”³.

Zdaniem Ojca Świętego, w wychowaniu dzieci chodzi o to, żeby poświęcać się dla nich w sposób mądry. Tak, aby wychować je do prawdziwej miłości⁴. Wymaga to od rodziców odpowiedzialności i stanowczości. Dlatego też Jan Paweł II ostrzegwał, że „(...) cechą kontekstu kulturowego, w jakim żyjemy, jest skłonność wielu rodziców, by wyrzekać się właściwej sobie roli i przyjmować postawę zwykłych przyjaciół swoich dzieci, co oznacza, że nie napominają ich i nie strofują nawet wówczas, gdy powinni to czynić – z miłością i czułością – aby wychować je w prawdzie. Należy zatem podkreślić, że wychowanie dzieci jest świętym i solidarnym obowiązkiem rodziców, zarówno matki, jak i ojca: wymaga bliskości, ciepła, dialogu, przykładu. Rodzice powinni być we wspólnocie rodzinnej przedstawicielami dobrego Ojca – jedyne go doskonałego wzoru, którym należy się inspirować”⁵.

Rola ojca

Adhortacja *Familiaris consortio* zawiera dwa istotne twierdzenia na temat ojcostwa. Ojciec święty przypomina, że mężczyzna jest powołany do pełnienia roli męża i ojca: „Miłość do małżonki, która została matką, i miłość do dzieci są dla mężczyzny naturalną drogą do zrozumienia i urzeczywistnienia swego ojcostwa”⁶.

Ojciec Święty wskazuje na Boga, jako źródło transcendentne ojcostwa: „W świetle ojcostwa Boga, »od którego bierze nazwę wszelki ród na niebie i na ziemi« (Ef 3, 15), ludzkie ojcostwo i macierzyństwo zyskuje pełny sens, godność i wielkość. »Ludzkie rodzicielstwo jest biologicznie podobne do prokreacji innych istot żyjących w przyrodzie, ale istotowo jest podobne — ono jedno — do Boga samego. Takie właśnie rodzicielstwo stoi u podstaw rodziny jako ludzkiej wspólnoty życia: jako wspólnoty osób zjednoczonych w miłości (*communio personarum*)« (List do Rodzin, 6)”⁷.

Zadaniem mężczyzny jest zabezpieczenie równego rozwoju wszystkim członkom rodziny. Spełni je przez wielkoduszną odpowiedzialność za życie poczęte, troskliwe pełnienie obowiązku wychowania, pracę oraz świadectwo dojrzałego życia

³ Jan Paweł II, *List do Rodzin*, 16.

⁴ Por. Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św. w Masłowie koło Kielc*, w: *Dekalog. Przemówienia i homilie Jana Pawła II. IV pielgrzymka do Ojczyzny*, s. 117.

⁵ Jan Paweł II, *Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Rodziny*, 4.06.1999 r.

⁶ Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, nr 25.

⁷ Jan Paweł II, *Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Rodziny*, 4.06.1999 r.

Życie religijne

W procesie wychowawczym szczególne znaczenie ma wychowanie religijne dziecka. Jan Paweł II w adhortacji *Christifideles laici* zwraca uwagę, że rodzina chrześcijańska jest naturalną i podstawową szkołą wiary: „Ojciec i matka otrzymują w sakramencie małżeństwa łaskę i zadanie chrześcijańskiego wychowania dzieci, wobec których świadczą i którym przekazują wartości tak ludzkie, jak religijne. Dzieci już wraz z pierwszymi słowami uczą się chwalić Boga, którego bliskość kochającego i opiekuńczego Ojca, a wraz z pierwszymi gestami miłości uczą się także otwarcia wobec innych i odkrywają w darze z siebie sens ludzkiego życia”¹².

Podczas VII pielgrzymki apostolskiej do Ojczyzny Jan Paweł przypomniał, że pierwszym miejscem, gdzie rozpoczyna się proces wychowawczy jest dom rodzinny. Wielką rolę ma tu do spełnienia ojciec, który powinien dopomagać żonie w stworzeniu odpowiednich warunków do chrześcijańskiego wychowania dzieci. Papież pouczał: „Musicie czynić wszystko, aby Bóg był obecny i czczony w waszych rodzinach. Nie zapominajcie o wspólnej codziennej modlitwie, zwłaszcza wieczornej; o świętowaniu niedzieli i uczestniczeniu we Mszy świętej niedzielnej. Jesteście dla swoich dzieci pierwszymi nauczycielami modlitwy i cnót chrześcijańskich i nikt was w tym nie może zastąpić. Zachowujcie religijne zwyczaje i pielęgnujcie tradycję chrześcijańską, ucźcie wasze dzieci szacunku dla każdego człowieka. Niech waszym największym pragnieniem będzie wychowanie młodego pokolenia w łączności z Chrystusem i Kościołem”¹³.

Papież Jan Paweł II w swoim nauczaniu zwracał uwagę na wielką wartość modlitwy w życiu codziennym rodziny chrześcijańskiej. Modlitwa rodzinna ma swoje specyficzne cechy, jest wspólną modlitwą męża i żony, rodziców i dzieci. W sposób szczególny można odnieść słowa Chrystusa: „Bo gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich”¹⁴.

Zdaniem Ojca Świętego, „W świecie, który coraz bardziej ulega sekularyzacji, niezwykle istotne jest, by rodzina wierząca uświadamiała sobie swoje powołanie i misję. Jej punktem wyjścia w każdej sytuacji i wszelkich okolicznościach jest kontynuowanie i wzmacnianie modlitwy – nieustannej modlitwy do Pana o wzrost i umacnianie się naszej wiary. Jak napisałem w Liście apostolskim *Rosarium Virginis Mariae*: »Rodzina, która modli się zjednoczona, zjednoczona pozostaje« (n. 41)”¹⁵.

Rodzice chrześcijańscy mają obowiązek wychowania dzieci do modlitwy, nauczania osobistej rozmowy z Bogiem. Zasadniczym i niezastąpionym w tym wzglę-

¹² Jan Paweł II, *Christifideles laici*, nr 62.

¹³ Jan Paweł II, *Homilia podczas Mszy św. w Łowiczu*, w: *Bóg jest miłością. VII pielgrzymka Jana Pawła II do Ojczyzny*, Olsztyn 1999, s. 194.

¹⁴ Mt 18,20.

¹⁵ Jan Paweł II, *Do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Rodziny*, 18.10.2002.

dzie elementem wychowania jest osobiste świadectwo ojca i matki. W *Familiaris consortio* Papież słowami Pawła VI stawia konkretne pytania ojcom: „A wy, ojcowie, czy umiecie się modlić się z waszymi dziećmi, z całą wspólnotą domową, przynajmniej od czasu do czasu? Wasz przykład – prawego myślenia i działania – poparty wspólną modlitwą jest lekcją życia, stanowi akt kultu szczególnie zasługujący; wnosicie w ten sposób pokój w progi domu: *Pax huic domui!* Pamiętajcie: w ten sposób budujecie Kościół”¹⁶.

Św. Józef – wzorem dla ojców

W adhortacji apostolskiej *Redemptoris custos* Jan Paweł II stawia za wzór chrześcijańskim ojcom św. Józefa. Jego ojcowska miłość polegała na tym, że „uczynił ze swego życia służbę, złożył je w ofierze tajemnicy wcielenia i związanej z nią odkupieńczej misji; posłużył się władzą, przysługującą mu prawnie w Świętej Rodzinie, aby złożyć całkowity dar z siebie, ze swego życia, ze swej pracy; przekształcił swe ludzkie powołanie do rodzinnej miłości w ponadludzką ofiarę z siebie, ze swego serca i wszystkich zdolności, w miłość oddaną na służbę Mesjaszowi, wzrastającemu w jego domu”¹⁷.

W ten sposób wzrastanie Jezusa dokonało się w środowisku Świętej Rodziny. Zgodnie z powinnościami ojca, to na św. Józefie spoczywał obowiązek *wychowania*, a więc żywienia i odziewania Jezusa, nauczania Go prawa i zawodu¹⁸.

Reasumując papieskie nauczanie o obowiązkach ojców względem wychowania dzieci, podkreślić trzeba, że wymaga ono bliskości, ciepła, dialogu, przykładu życia. Do najważniejszych zadań ojcowskich Papież zalicza wychowanie religijne dzieci. Ojciec jest nauczycielem wiary, świadkiem i głosicielem Ewangelii. Na wzór św. Józefa ojcowie winni angażować się trud wychowania, wzrastanie swych pociech „w mądrości, w latach i w łasce” (Łk 2, 52).

¹⁶ Paweł VI, *Przemówienie na audiencji ogólnej*, 11.08.1976 r. Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, nr 60.

¹⁷ Paweł VI, *Przemówienie*, 19.03.1966 r. Por. Jan Paweł II, *Familiaris consortio*, nr 8.

¹⁸ Por. Jan Paweł II, *Redemptoris custos*, nr 16.